

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Karmele Agirregabiria Agirre

*Eskoriatza,
Gipuzkoa
(1964)*

Aurkibidea

Biografia

Guraso biak baserritarrak izanagatik -aita Larulandakoa eta ama Beheko Errotakoa- umetatik kalean bizi izan da Karmele. Aitak hika hitz egiten zien batzuetan. 15 urterekin Goñi euskal udalekuetara joan zen, eta bertan bere mutil-laguna eta ondoren senarra izango zena ezagutu zuen, Jesus Elortza bergararra. Halaxe hasi zen hika hitz egiten. Bergarako Ubera auzoan bizi da ezkondu zenetik. Leintz euskaltegiko irakaslea da eta hika ikastaroak eman izan ditu Aretxabaletan eta Eskoriatzan. [Axun Garai](#) lagunarekin batera elkarrizketatu genuen, hitanoari buruz.

Zintak

ESK-101

- **Proiektua:** Eskoriatzan hika
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2024-03-13
- **Iraupena:** 91 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

Pasarteak

1. Gurasoei entzunda ikasi zuen hika

- **Erref:** ESK-101/003
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:01:30. **Bukatu:** 00:03:10

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Euskara » Tratamenduak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Umetan gurasoak hika entzuten zituen euren senideekin, baina berari ez zioten egiten. Aitarekin eta aitaren lagunekin mendira joaten zen domekero eta haiei entzunda ikasi zuela dio. 15 urte zituela, Goñira joaten hasi zen udalekuetara eta bertan ezagutu zuen gaur egun bere senarra dena. Harekin hika hasi zen eta hika egin izan dute beti elkarrekin, amari eta amaginarrebari ondo iruditzen ez zitzairen arren.

2. Alabei hika transmititzeko ahalegina; arauak hautsi beharra

- **Erref:** ESK-101/004
- **Iraupena:** 0:03:53. **Hasi:** 00:03:10. **Bukatu:** 00:07:03

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Alabei hika transmititzen saiatu da Karmele, baina oraindik behintzat ez dute egiten. Alaba zaharrenarekin pixka bat egiten du, baina gazteak ez du nahi. Hala ere, etxean hika entzun dutenez, oraindik badu esperantza noizbait hasiko ote diren. Alabek baimena dute beraiei hika egiteko, izan ere, garai bateko erabilera-ohiturei eutsiz gero, hika galdu egingo litzatekeela uste du. Berak oso jende zehatzarekin egiten du hika. Senar-emazteek elkarrekin hika egitea gaizki ikusita egon da eta beraiek zenbait iruzkin jasan behar izan dituzte.

3. Hika ikastaroak eman izan ditu

- **Erref:** ESK-101/006
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:07:14. **Bukatu:** 00:10:20

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Karmelek hika ikastaroak eman izan ditu Leintz Euskaltegian, jendeak eskatuta. Berak euskalkiko hika daki, ez euskara batukoa. Ikastaroko kide asko aurrez euskalkiaren inguruko ikastaroan ibiliak ziren. Hika ikastaroak emateko materialik ez zegoen eta sortu egin behar izan zuen. Zer material erabili zituen laguntza moduan.

4. Hika ikastaroetako ikasleak; erregistroa aldatzea zaila

- **Erref:** ESK-101/008
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:11:51. **Bukatu:** 00:13:34

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Hika ikastaroetara doan jendea interesa duen jendea izan ohi da. Oso giro ona izan dute ikastaroetan. Aretxabaletan hikalaguna sortu zuten ikastaroan ibilitako batzuek. Klaseak praktikoak izaten dira. Ez da erraza erregistroa aldatzea eta batzuei asko kostatzen zaie hika hastea. Ikasle baten kasua.

5. Gazteek ez dute hika norekin egin

- **Erref:** ESK-101/013
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:17:52. **Bukatu:** 00:20:42

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Bilobek hika ikasi nahi dutela esaten diote Axuni, baina kalean inork ez duenez egiten, gazteek ez daukate norekin praktikatu. Hala ere, mutil batzuek egiten dutela dio; neskek ez. Seme-alabei sekula ez die hika egin. Eskoriatzan badaude toka egin izan dioten gizonak ere. Pena ematen dio hika galtzeak.

6. Hikaren egoera Eskoriatzan

- **Erref:** ESK-101/014
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:20:42. **Bukatu:** 00:22:27

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Eskoriatzan hika ez dago balduta, baina kalean oso jende gutxi egiten du; baserrietan hobeto gorde da eta batez ere gizonen artean.

7. Emakumeek hika gutxiago egiteko arrazoiak

- **Erref:** ESK-101/015
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:22:27. **Bukatu:** 00:25:18

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Karmelek askotan entzun izan du senarrarekin hika egitea ez dela errespetuzkoa. Bestela, ez du inoiz entzun hika ez dela emakumezkoentzako moduko hizkera. Axunen kuadrillako batek ez zela errespetuzkoa esaten zuen. Emakumeek hika gutxiago egitea euskara gutxiago egitearekin lotuta egon daitekeela diote. Garai batean herriko jende inportanteak gaztelaniaz egiten zuenez, emakume askok ere gaztelaniaz egiten zuten, "dotoreagoa" zelakoan. Horrez gain, garai batean gizonen elkartzeko eta lagunartean hika aritzeko guneak zituzten (elkarteak, tabernak) eta emakumeek ez.

8. Zukatik hikara pasatzeko zailtasunak

- **Erref:** ESK-101/016
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:25:18. **Bukatu:** 00:27:35

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Oso zaila da erregistro-aldaketa egitea, zukatik hikara pasatzea. Karmelek AppaHi! aplikazioaren bitartez hika ikasten ari den lankide batekin hika egiteko dituen arazoak berri ematen du. Oharkabean irteten da hizkera bat

edo bestea. Axuni gurasoek hika egiten zioten, aitona-amonek zuka egin arren. Ahizpari ezingo lioke zuka egin.

9. Hikak gertutasuna ematen du

- **Erref:** ESK-101/020
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:30:40. **Bukatu:** 00:33:12

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Hikak zukak ematen ez duen gertutasun bat ematen du. Ezezagun bati hika egitea kostatzen da. Hika egiteko, konplizitatea behar dela uste dute.

10. Hitanoaren erabilera-arauak malgutzaren alde

- **Erref:** ESK-101/021
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:33:12. **Bukatu:** 00:34:01

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Hitanoaren inguruko "idatzi gabeko erabilera-arauak": senar-emazteen artetik ez, seme-alabek gurasoei ez, adinekoei ez... Arauok asko murrizten dute eremua eta malgutu ezean, hika galtzeko arriskua dago.

11. Euren buruari hika

- **Erref:** ESK-101/022
- **Iraupena:** 0:03:58. **Hasi:** 00:34:01. **Bukatu:** 00:37:59

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Euren buruari hika egiten diote. Zalantza dute euren buruarekin ari direnean toka ala noka egingo ote duten. Zenbait adibide. Axunetik dio, gaztelaniaz ikasi zuenez, batzuetan oraindik gaztelania ere etortzen zaiola burura.

12. Animaliei hika, baina erleei zuka

- **Erref:** ESK-101/023
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:37:59. **Bukatu:** 00:39:22

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Natura » Fauna » Etxeko animaliak
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Animaliei hika egiten diete: txakur arrei toka; Axunetik, berriz, etxean duen katu emeari noka. Karmelek gogoan du aitak erleei zuka egiten ziela.

13. Seme-alabei hika ez transmititzeko arrazoiak

- **Erref:** ESK-101/027
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:41:56. **Bukatu:** 00:45:12

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Berak gurasoengandik hika jaso arren, Axunek ez die seme-alabei transmititu, baina ez daki ziur zergatik. Senarrak ez zuen hika egiten eta, kalean ere ez zenez egiten, hori izango zela arrazoa uste du. Karmeleren kasuan, senarrarekin hika egiten du, baina, alabak jaio zirenean, haiei zuka egiten hasi ziren eta, nahiz eta koskortutakoan hika hasi, gerora kostatu egiten dela ohiturak aldatzea dio. Hala ere, euren seme-alabek hika asko entzun dutela eta egiteko gai izango liratekeela uste dute.

14. Hitanoaren fama garai batetik hona

- **Erref:** ESK-101/029
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:45:27. **Bukatu:** 00:46:23

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Ez dute uste gaur egun hitanoaren inguruko aurreiritzirik dagoenik. Besterik gabe ez da egiten edo dakienak ez dauka norekin egin. Garai batean zuka egitea hika egitea baino dotoreagotzat jotzen zen eta are gehiago gaztelaniaz egitea.

15. "Hi" gaztelaniazko "tú"ren pareko?

- **Erref:** ESK-101/030
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:46:23. **Bukatu:** 00:47:58

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak

Laburpena:

Axunek aipatzen du hitanoa gaztelaniazko "tu"ren parekoa ote den, baina Karmeleri ez zaio hala iruditzen, ez direla konparagarriak uste du. Euskarazko eta gaztelaniazko tratamenduak.

16. Irakasle eta abadeei berorika; anekdotak

- **Erref:** ESK-101/031
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:47:58. **Bukatu:** 00:50:27

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Garai batean irakasleei, medikuei eta abadeei berorika egiten zitzairen. Axunek osaba abadearekin eta izeba maistrarekin gertatutako anekdotak kontatzen ditu. Izebarekin hika egiten zuen normalean, baina eskolan zuka egin zionean, izebak berorika egiteko eskatu zion.

17. Euskalkiaren lanketa ikastetxeetan

- **Erref:** ESK-101/033
- **Iraupena:** 0:06:31. **Hasi:** 00:50:52. **Bukatu:** 00:57:23

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Kike Amunarrizek biraoen inguruan kontatutako anekdota. Euskaraz ez dagoela biraorik esaten da, baina etxeko euskara jatorra duenak asmatzen du nola iraindu edo birao egin. Karmeleren ustez, euskarari bizitasuna emateko eta horrekin gazteen erabilera bultzatzeko, berebiziko garrantzia du euskalkia eskolan lantzeak. Bergarako Aranzadi ikastolako adibidea jartzen du: HHn eta LHn euskalkia erabiltzen dute ahozkorako eta mailetan gora egin ahala txertatzen dute euskara batua.

18. Hitanoaren egoera Bergaran; Osintxuko kasua

- **Erref:** ESK-101/034
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:57:23. **Bukatu:** 00:58:33

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Bergaran norekin egiten duen hika Karmelek. Osintxun hika gehiago egiten da, bai gizonetzkoek eta baita emakumezkoek ere. Mutilek hika gehiago egitea kontu orokorra da.

19. Hika bultzatzeko, hikalaguna binaka

- **Erref:** ESK-101/035
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:58:33. **Bukatu:** 01:00:23

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

Hika biziberritzeko zer egin behar ote litzatekeen. Hikalaguna jarriz gero, bikoteak egin behar lirateke, taldean ez delako hika egiten, biren artean baizik. Hau da, hikalagun bat hartu eta harekin aritu.

20. Garbigailua eta igogailua asmakizunik onenak

- **Erref:** ESK-101/039
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 01:04:02. **Bukatu:** 01:06:59

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Garbigailua sekulako asmakizuna izan zen. Axunen ustez igogailua da beste asmakuntza garrantzitsu bat. Karmelek kontatzen du amaren etxean igogailua jartzeko arazoak izan zituztela, bizilagun batzuek beharrik ez zutelako ikusten. Lehenengo garbigailuak nolakoak ziren. Aurretik etxe aurreko putzuan garbitzen zituzten arropak.

21. Garai bateko emakumeen bizimodua

- **Erref:** ESK-101/040
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 01:06:59. **Bukatu:** 01:08:34

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Garai batean gizonezkoen lana lantegira joatea zen eta etxeko lanak emakumeek egin behar. Baserrian, gainera, kanpoko lanak ere egin behar izaten zituzten emakumeek. Gizonek siestarako aukera izaten zuten, baina emakumeek segi egin behar. Gauzak asko aldatu dira. Hala ere, gauzak atzerantz ote doazen dute sentipena.

22. Teknologia ekarritako aldaketak

- **Erref:** ESK-101/043
- **Iraupena:** 0:04:40. **Hasi:** 01:10:46. **Bukatu:** 01:15:26

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Teknologia berriak eta sare sozialak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Teknologia berrien eragina. Lehen telefono-zenbakiak buruz jakiten ziren. Edozein tramite egiteko orain ordenagailuz egin behar. Askotan ordenagailuarekin ohituta egon arren, arazoak. Telefono mugikorrek baditu bere abantailak, baina gauza txarrak ere asko. Gainera, mugikorraren bitartez guztiz kontrolatuta gauzkatela dio Karmelek.

23. Inteligentzia artifiziala

- **Erref:** ESK-101/046
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 01:20:54. **Bukatu:** 01:22:12

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Teknologia berriak eta sare sozialak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Unibertsitateetan arazoak sortzen ari omen da inteligentzia artifiziala.

Karmelek dio berak probatu duela eta harrigarria dela nola funtzionatzen duen.

24. Hizkera batzuen fama; oraindik ere konplexuak euskalkiarekin

- **Erref:** ESK-101/049
- **Iraupena:** 0:03:43. **Hasi:** 01:25:01. **Bukatu:** 01:28:44

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

<p>Goierrri aldean egiten dela hika gehiago. Bertako euskararen inguruko iritzia: oraindik ere euskara zatarraren konplexua dago. Gipuzkerak hizkera finagoaren fama. Beraiek ez dute Gipuzkoako edozein herritako euskara ulertzeko arazorik, eta alderantziz bai. Karmelek euskaltegiko zuzendaritzako bilera batean gertatutakoa kontatzen du.</p>

25. Euskalkien inguruko metafora

- **Erref:** ESK-101/051
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 01:28:57. **Bukatu:** 01:30:16

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Gotzon Garatek artikulua batean euskalkien inguruko metafora egiten zuela dio Karmelek: euskalkiak Amazonas oihanarekin eta Versalleseko lorategiekin alderatzen zituen. Horren inguruko iritzia.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2024-04-23

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com